

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Рада молодих учених Університету Ушинського

Історико-філологічний факультет

Кафедра всесвітньої історії та методики її навчання

«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»

12 березня 2026 року

Збірник матеріалів

Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

Одеса, 2026

УДК: 930.2 + 930.85 + 94

DOI: <https://doi.org/10.24195/HistoricalStudies2026>

*Рекомендовано вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 13 від 30 квітня 2026 р.)*

Рецензенти:

Покась М. С. – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Атаманюк З. М. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Історична наука в умовах війни очима здобувачів вищої освіти та молодих учених: збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Одеса: Університет Ушинського, 2026. 142 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої дослідженню наступних концептуальних питань сучасної історичної науки: історія Стародавнього світу та Середніх віків, історія Нового часу, проблеми новітньої історії та сучасності, Історія дипломатії та міжнародних відносин, історія війн та військової справи. А також матеріали в сфері методики навчання історичних дисциплін в закладах освіти, що значно розширює дослідницькі межі.

Матеріали, подані у збірнику будуть корисними для науковців, освітян та всіх хто прагне вдосконалити освітній процес та сприяти розвитку сучасної історичної науки.

**«Історична наука в умовах війни очима здобувачів вищої освіти
та молодих учених»**

12 березня 2026 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Красножон Андрій Васильович – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Кон Олена Олександрівна – декан історико-філологічного факультету ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат філологічних наук, доцент кафедри словянського мовознавства.

Ковальський Станіслав Валентинович – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Окорокова Віра Вікторівна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Добролюбська Юлія Андріївна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Яновська Лариса Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Зміст		
Історія Стародавнього світу та Середніх віків		
Гузєря С. Ю.	До критичного перегляду карнавальної концепції М. М. Бахтіна	8
Дабіжа О. С.	Місце ронінів у японському суспільстві	15
Жимолостнова В. В.	Елліністичні освітні моделі та розвиток архітектурної освіти в середньовічному арабо-ісламському світі	19
Історія Нового часу		
Беляков Д.	«В Ялті не буває зими»: погода й клімат Криму в текстах мандрівників кінця XVIII – початку XX ст.	27
Добролюбська Ю. А.	Міхаель Константінос – грецький лікар та історик медицини XVIII століття	29
Єклема М. А.	Конфесійна історіографія марійних центрів Речі Посполитої: досвід о. Вацлава Новаковського	33
Русєв І. І.	Історіографічний аспект трансформації ролі самурайства в японському суспільстві доби періоду Мейдзі	37
Теплякова Є. Е.	Єзуїтські місії в новій Франції як простір міжкультурної взаємодії XVII ст.	40
Шевченко О. Ю.	Аболіціонізм у США в середині XIX ст.: ідеологічні засади та основні етапи руху	46
Проблеми Новітньої історії та сучасності		
Бессонов Р. О.	Передумови і створення британського Арабського бюро в роки Першої світової війни	52
Нікорчук А. Д.	Кінець «Братерства і єдності»: Демонтаж культу особистості Тіто	56

Бєляков Д.
здобувач третього року навчання
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 032 Історія та археологія
Історичного факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(м. Харків, Україна)

«В ЯЛТІ НЕ БУВАЄ ЗИМИ»: ПОГОДА Й КЛІМАТ КРИМУ В ТЕКСТАХ МАНДРІВНИКІВ КІНЦЯ XVIII – ПОЧАТКУ XX СТ.

Актуальність теми полягає в дослідженні формування уявлень про клімат Криму наприкінці XVIII – на початку XX ст. через тексти мандрівників, в яких відображено поступове осмислення погодних явищ і закладено підвалини кліматичних уявлень про півострів. Мета дослідження сфокусована на вивченні описів погоди й клімату Криму в текстах мандрівників зазначеного періоду, аналізі їхньої цінності та ролі у формуванні образу Криму як особливого природно-кліматичного простору. Новизна теми полягає у розгляді текстів мандрівників як специфічного корпусу джерел з історії клімату, що поєднують емпіричні спостереження з культурними інтерпретаціями клімату Криму.

Історіографія дослідження клімату Криму в текстах мандрівників не є обширною. Відзначимо передовсім статтю Г. Каушлієва [5], в якій детально висвітлено перебування І. Муравйова-Апостола на півострові. В іншій статті А. Гедьо та О. Іванюк побіжно згадують, з якою метою відправлялись мандрівники до Криму (зокрема, з природничою). [1]

Дослідження спирається на джерела особового походження (передовсім, мемуари Н. Е. Клемана, І. Муравйова-Апостола, А. Демідова та інших), статистичні джерела (військово-топографічний опис Таврійської губернії), наукові праці того часу (П. Палласа, К. Кесслера, М. Железнова).

Хоча метеорологічні описи Криму науковці почали детально вивчати наприкінці XVIII ст., короткі свідчення про погоду та клімат півострова робили ще давньогрецькі та середньовічні вчені. Зокрема, Геродот, Страбон, Овідій, Іоанн Зонара та Кальвізіус згадували про замерзання Боспору й Чорного моря, можливість пересування льодом із возами, а також про багатомісячні зими в цьому регіоні. [9, с. 16] Проте така інформація контрастує з тією, яку викладали мандрівники кінця XVIII - початку XX ст.

Першопрохідцем в дослідженні метеорології Криму став німецький геолог та етнограф П. С. Паллас. Але варто зауважити, що за чверть століття до нього австрійський купець і мандрівник Н. Е. Клеман вже звертав увагу на кримські сильні морози, спричинені північними вітрами. [7, с. 152] Паллас детально описав нестійку й холодну зиму 1793-1794 рр. із хуртовинами, глибоким снігом і запізним розвитком рослин. [8, с. 24-25] Клімат дедалі частіше осмислювався в зв'язку з господарськими та соціальними процесами. Паллас згадує, що серед кримських татар побутувало переконання, що після приєднання Криму до Російської імперії зими стали суворішими через вирубування лісів і занепад традиційного землекористування. [8, с. 161]

Упродовж XIX ст. мандрівники дедалі уважніше фіксували локальні кліматичні відмінності, шторми, бурі, зливи, різкі коливання температури моря й повітря Криму. Описані зоологом К. Кесслером [6, с. 145], ботаніком М. Железновим [3, с. 40] та іншими науковцями явища – від нічних злив до різкого охолодження морської води – підкреслювали нестабільність природного середовища. Критичний погляд на образ Криму як «півдня» сформулював прозаїк В. Дедлов [2, с. 238, 270], наголошуючи на холодних осінніх температурах і сильних морозах узимку. Письменник П. Засодимський визначив Ялту як місто, що «не знає зими», водночас підкресливши різкі контрасти між узбережжям і гірськими районами. [4, с. 9-10, 52-53]

Таким чином, мандрівники кінця XVIII – початку XX ст. не лише романтизували кримський клімат, а й фіксували його мінливість, локальність і залежність від історичних та природних чинників, формуючи складний і багатовимірний образ Криму. Поєднання наукових спостережень, особистих вражень та історичних уявлень робить мандрівні описи цінним джерелом для вивчення не лише кліматичної історії регіону, а й способів осмислення природного середовища в минулому.

Література

1. Гедьо А., Іванюк О. Візії Криму в щоденниках і подорожніх нотатках мандрівників кінця XVIII – першої половини XIX ст. Сторінки історії. 2025. № 61.
2. Дедлов В. Л. Вокруг России. Польша. Бессарабия. Крым. Урал. Финляндия. Нижний : Портреты и пейзажи / В. Дедлов ; Обл. скомпанована Т.И. Никитиным. - Санкт-Петербург : Изд. М.М. Ледерле и К°, 1895. VIII, 587 с.

3. Железнов Н. И. Поездка в Крым, в 1870 году: Поездка в Крым, в тысяча восемьсот семидесятом году [Агр. очерк]. Санкт-Петербург: тип. и лит. С.Н. Степанова, ценз. 1871. 63 с.

4. Засодимский П. В. В Крыму : [заметки путешественника]. М.: Тип. И. Д. Сытина, 1902. VII, 71 с.

5. Каушлієв Г. С. Проблема вивчення кримознавчої подорожньої літератури першої половини ХІХ ст. у сучасній історіографії. Чорноморський літопис. 2011. 3. С. 104-108.

6. Кесслер К. Ф. Путешествие с зоологическою целью к северному берегу Черного моря и в Крым в 1858 году. Киев: Унив. тип., 1860. 248 с.

7. Клеман Н.Э. Клееманово путешествие из Вены в Бел-град и Новую Килию, також в земли бюджетских и нагайских татар и во весь Крым, с возвратом чрез Константинополь, Смирну и Триест в Австрию., В 1768, 1769 и 1770 годах,, с приобщением описания достопамятностей крымских. / Переведенное с немецкаго на французский, а со онаго на российский язык Государственной Военной коллегии секретарем Иваном Одинцовым. Санктпетербург: при Государственной военной коллегии, 1783. 250 с.

8. Наблюдения, сделанные во время путешествия по южным наместничествам Русского государства в 1793-1794 годах: пер. с нем. / Петр Симон Паллас, отв. ред. Б. В. Левшин, сост. Н. К. Ткачева; РАН. М.: Наука, 1999. 246 с.

9. Универсальное описание Крыма: Ч. 3 . / В. Х. Кондараки. СПб : Тип. В. Веллинга, 1875. 119 с.

DOI: <https://doi.org/10.24195/HistoricalStudies2026-29-32>

Добролюбська Ю. А.

доктор філософських наук, професор,
професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3564-854X>

МІХАЕЛЬ КОНСТАНТІНОС – ГРЕЦЬКИЙ ЛІКАР ТА ІСТОРИК МЕДИЦИНИ ХVІІІ СТОЛІТТЯ

У другій половині ХVІІІ століття, на початку епохи грецького Просвітництва, значно зросла кількість виданих книг з наукових питань, що сприяло поширенню знань у всьому грецькому регіоні. Лікарі та інші практикуючі фахівці брали участь у цьому відродженні еллінізму, сприяючи

Наукове видання

**«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»**

Збірник матеріалів
Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

м. Одеса, 12 березня 2026 р.

Електронне видання. Підписано до друку 01.05.2026 р.
Формат 60 x 90 1/16 Умовн. друк. арк. 8,7
Наклад – 150 прим.